

Висновки

Викладене вище дає змогу констатувати, що на сьогодні Угоди щодо регіонального розвитку є оптимальним інструментом провадження державної регіональної політики. Разом з тим досвід, здобутий під час реалізації перших з них свідчить, що досить живучою виявилася стара «хвороба», набута в попередній період реалізації перших програм регіонального розвитку, – необов'язковість виконання в повному обсязі всіх взятих на себе сторонами зобов'язань. Певна річ, такі зобов'язання кожного року визначаються реальними можливостями бюджету і в деякі моменти (наприклад, під час фінансової кризи) об'єктивно не можуть бути виконані в повному обсязі. Але ж у погоджених і обгрунтованих можливостями бюджету обсягах ви-

конання зобов'язань сторін має бути обов'язковим, на рівні з так званими «захищеними» статтями бюджету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугай С. М., Щепанський Е. В. Регіональна політика в Україні: термінологічна невизначеність та загальні проблеми становлення. – В кн. Університетські наукові записки: зб. наук. пр. – Вип. 4. – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2005. – С. 300–307.
2. Бугай С. М., Великий А. П., Ренін І. І., Слівак А. Є. Окремі питання регіональної політики в Україні на сучасному етапі її розвитку. К. ДНДІМЕ. – К.: препринт, 2004. – С. 84.
3. Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав – членів Європейського Союзу та вибір України. – *Tacis: Українсько-Європейський журнал міжнародного та порівняльного права.* – 2001. – 237 с.

УДК 33:35.01:330

СВІТОВІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Є. В. Редзюк, канд. екон. наук

Вступ. Система ринкових відносин базується на функціонуванні розвинутого фінансового ринку, що забезпечує акумулювання і перерозподіл світових фінансових потоків. Світова економіка існує та ефективно розвивається завдяки постійному перетіканню грошових капіталів, які формуються в окремих країнах у процесі розширеного відновлення і залежно від ефективності вкладення переміщуються в привабливі регіони і країни.

Основною тенденцією сучасного фінансового розвитку є зменшення ролі банківського сектору як механізму перерозподілу фінансових ресурсів на національному й міжнародному рівнях і відповідне посилення інвестиційної та позичкової діяльності на міжнародних ринках цінних паперів, товарно-сировинних і валютних ринках. Через це останніми роками серед основних сегментів світового фінансового ринку провідне місце посіли вищезазначені міжнародні ринки. Саме вони, на наш погляд, почали відігравати і роль головного структуроутворювального чинника розвитку світових фінансів.

Нагромадження (або дефіцит) грошей у регіоні

чи певній країні явище, за яким стоїть структурна якісна зміна їхньої економіки. Чим більше в державі фінансових нагромаджень, тим більше в неї ресурсів для інвестицій, розвитку, добробуту. У зв'язку з цим аналіз причин глобального нагромадження грошей, перерозподілу і оцінювання його наслідків як для України, так і для всього світу в цілому є актуальним.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідженню проблематики формування і розвитку світового ринку капіталу в умовах глобалізації присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених. В Україні – це роботи В. Г. Андрійчука, О. Г. Білоруса, С. Я. Боринець, А. С. Гальчинського, В. Є. Новицького, О. В. Плотнікова, А. М. Поручника, О. І. Рогача, В. О. Степаненка, А. С. Філіпенка, Т. С. Шемет і ін.

На основі аналізу робіт українських учених, які займаються питаннями національної і міжнародної фінансової системи, в даній статті розглядаються, порівнюються і вирішуються пов'язані з цим проблеми. Згідно з вищевикладеним авторами однією з найгостріших проблем, яку необхідно розв'язати в Україні, є формування і розвиток ринку капіталів та інвестицій, що є одним з найбільш важливих чинників розвитку економіки країни. Отже, напрям оптимального, довгострокового і відносно дешевого залучення інвестицій в економіку України – це та концепція, дотримання якої сприятиме вирішенню соціально-економічних проблем в Україні.

Мета статті – дослідження світових інвестиційних процесів, з'ясування проблем і перспектив розвитку

інвестиційних потоків у світі і впливу їх на українську економіку, а також визначення за допомогою аналізу сучасного стану світового ринку капіталів і ринку капіталу України її ролі як країни-реципієнта, посередника і кредитора, її проблем і перспектив участі у світовій фінансовій глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Головним чинником функціонування будь-якого ринку є рух і оборот ресурсів. Міжнародний рух капіталу – це переміщення його в країни з найбільш вигідною сферою застосування.

Експорт капіталу – це одностороння міграція капіталу з однієї країни в інші (або іншу) з метою здобуття вигод. Експорт підприємницького капіталу – це довгострокові закордонні інвестиції.

Капітал, що експортується розділяється на:

- приватний – у формі інвестицій і кредитів, рідше у формі економічної допомоги;
- державний – у формі міжнародної економічної допомоги, а також кредитів.

Вивезення капіталу здійснюється з такою метою:

- прагнення контролювати діяльність підприємств, частину місцевого ринку;
- отримання підприємницького прибутку;
- отримання процентів за позичковий капітал;
- прагнення на довгий період забезпечити задоволення своїх економічних, політичних і інших інтересів на території тієї чи іншої країни.

Імпорт капіталу передбачає такі вигоди:

- отримання нових технологій за порівняно низьких затрат;
- порівняно швидкий розвиток виробництва;

- підвищення кваліфікаційного рівня працівників;
- можливість обладнання нових робочих місць;
- розширення експорту, розвиток сфери послуг, набуття іноземного досвіду в господарюванні;
- поповнення національного бюджету тощо.

Негативний бік імпорту:

- можливе вивезення сировини;
- іноземне втручання в національну банківську справу;
- захоплення іноземним капіталом основних сфер економіки країни;
- вивезення в прихованому вигляді прибутків з країни;
- деяка втрата політичної свободи [1;2;3].

Відзначимо, що країни, які створили в себе потужні міжнародні інфраструктурні фінансові центри, є більш заможними і незалежними. Це обумовлено зосередженістю (насиченістю) пропозиції і попиту на інвестиційно-фінансовий ресурс, їхньою різноманітністю і довірою до країни, що створила фінансовий центр на засадах поваги до міжнародного права та іноземних інвесторів. Провідні фінансові центри – Нью-Йорк (США), Лондон (Великобританія), Токіо (Японія), Цюрих (Швейцарія); нові фінансові центри – Гонконг, Шанхай (Китай), Делі (Індія), Ер-Ріяд (Саудівська Аравія), Абу-Дабі (ОАЕ), Сінгапур. Це дає можливість цим країнам брати активну участь у міжнародному русі фінансово-інвестиційного капіталу; виступати, кредитором, позичальником або посередником (табл. 1) [1].

Провідними імпортерами капіталу на світовому ринку є промислово розвинуті країни. Найбільшим

Таблиця 1

Найбільші кредитори і позичальники на світовому ринку капіталів у 2009 р. [5;7]

Країни-кредитори	Кредитори зовнішнього світового ринку,%	Країни-позичальники	Позичальники зовнішнього світового ринку,%
Японія	53	США	27
Швейцарія	8	Великобританія	9
Тайвань	6	Канада	8
Нідерланди	6	Мексика	6
Німеччина	5	Саудівська Аравія	6
Гонконг	5	Іспанія	5
Бельгія	4	Італія	5
Китай	2	Австрія	5
Інші	11	Інші	29

позичальником є корпорації США, на другому місці перебуває Великобританія. Відзначимо, що кількість країн, що розвиваються, у 80-ті роки зменшувалася, найбільшими одержувачами нетто-коштів були Саудівська Аравія й Мексика. Із середини 80-х років

до запозичення на міжнародних ринках позичкового капіталу стали активно звертатися колишні соціалістичні країни Європи, однак частка цих країн становить лише 0,5 – 1,5%. З початку 90-х рр. ХХ ст. і до цього часу активно залучають значні кошти Китай, Індія,

Бразилія, Саудівська Аравія, ОАЕ, Малайзія, Сінгапур.

Стрімкий розвиток економіки в країнах, що розвиваються, сприяв потужному припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у ці країни. Так, порівняно з 2007 р. світовий приплив ПІІ в 2008 р. збільшився на 2% і досяг 648 млрд. дол., причому в країни, що розвиваються, – 40% (233 млрд. дол.), проте в розвинуті країни в цілому зменшився на 14%. У результаті частка країн, що розвиваються, у глобальному припливі ПІІ становить 36% (табл. 2). Становище найбільшого одержувача ПІІ зберегли за собою Сполучені Штати, за якими йде Об'єднане Королівство і Китай [4;5;6].

Особливо бурхливе зростання потоків ПІІ в країни, що розвиваються, в 2008 р. пояснюється багатьма факторами. Загострення конкуренції в багатьох галузях змушує компанії шукати нові шляхи підвищення конкурентоспроможності, зокрема в напрямі розширення діяльності ринків, що формуються, з метою

нарощування обсягу продажів, а також раціоналізації процесів виробництва і зниження виробничих витрат.

Глобалізація фінансового ринку сприяла різкому збільшенню масштабів припливу іноземних інвестицій. Так, після зростання протягом чотирьох років підряд глобальний приплив ПІІ збільшився в 2007 р. на 30% і досяг 1833 млрд. дол., що набагато вище колишньої рекордної оцінки, зафіксованої в 2000 р. [5]. Незважаючи на фінансові і кредитні кризи, що почалися в другому півріччі 2007 р. в розвинутих країнах, у країнах, що розвиваються, і країнах з перехідною економікою (у тому числі Південно-Східної Європи і СНД) – продовжувалося неухильне збільшення припливу ПІІ, значною мірою за рахунок відносно високих темпів економічного зростання й упевненої динаміки діяльності корпорацій у багатьох частинах світу.

У результаті збільшення прибутку закордонних

Таблиця 2

Приплив прямих іноземних інвестицій у різні країни і регіони світу в 2005 – 2009 рр., млрд. дол. США [5;7]

Регіони світу	Роки				
	2005	2006	2007	2008	2009
Розвинуті країни	1134,3	596,3	547,8	442,2	380,0
Європа	722,8	393,9	427,6	359,4	223,4
ЄС	696,3	382,6	420,4	338,7	216,4
США	314,0	159,5	71,3	56,8	95,9
Японія	8,3	6,2	9,2	6,3	7,8
Інші	89,2	36,7	39,6	19,6	52,9
Країни, що розвиваються	253,2	217,8	155,5	166,3	233,2
Африка	9,6	20,0	13,0	18,0	18,1
Країни Латинської Америки і Карибського басейну	97,5	89,1	50,5	46,9	67,5
Азія й Океанія	146,0	108,7	92,0	101,4	147,6
Азія	145,7	108,6	92,0	101,3	147,5
Західна Азія	3,8	7,1	5,7	6,5	9,8
Східна Азія	116,2	78,7	67,3	72,1	105,0
Китай	40,7	46,9	52,7	53,5	60,6
Південна Азія	3,1	4,1	4,5	5,3	7,0
Південно-Східна Азія	22,6	18,8	14,5	17,4	25,7
Океанія	0,3	од	0,0	ОД	0,1
Південно-Східна Європа й СНД	9,1	11,8	12,8	24,1	34,9
Південно-Східна Європа	3,6	4,5	3,8	8,4	10,8
СНД	5,5	7,3	9,0	15,7	24,1

філій, особливо в країнах, що розвиваються, реінвестовані доходи становили близько 30% сукупного припливу ПІІ. Певною мірою рекордний рівень ПІІ в доларах США свідчив про істотне знецінення долара щодо інших основних валют. Однак навіть за оцінювання в місцевих валютах середньорічне зростання глобальних потоків ПІІ в 2007 р. становило 23%.

У 2008 р. світовий обсяг іноземних інвестицій становив 1,7 трлн. дол. Економісти UNCTAD відзначили нерівномірний характер їхнього зниження – на 41% для розвинутих країн і на 39% – для країн з економікою, що розвивається.

Найменше зниження в 2009 р. було зафіксовано в Китаї – лише на 2,6% щодо рівня 2008 р., у той час як у США обсяг закордонних інвестицій зменшився на 57%. Незважаючи на це, найбільший обсяг іноземних інвестицій, як і раніше, припадає на США, при цьому Китай посів друге місце, обігнавши Францію і Великобританію.

Світовий обсяг іноземних інвестицій в 2009 р. скоротився до 1 трлн. дол. (-39%), але за прогнозами деяких експертів, може трохи відновитися в 2010 р. (Конференція ООН з торгівлі та розвитку).

Великобританія при цьому виявилася рекордсменом за темпами зниження обсягу інвестицій, які за підсумками 2009 р. скоротилися на 92,7%, тобто більш ніж у 13 разів.

Країни БРІК (Бразилія, РФ, Індія, Китай), крім Китаю, отримали суттєве зменшення обсягів іноземного інвестування. У 2009 р. інвестиції в економіку Бразилії скоротилися на 49,5%; Індії – на 19; Російської Федерації – на 41,1%.

Найбільший приріст інвестицій зафіксовано в Німеччині. Так, обсяг вкладених в економіку країни коштів у 2009 р. збільшився на 40,7%.

В Ірландії в 2008 р. відбувся вплив іноземного капіталу в розмірі 20 млрд. дол., а в 2009 р. – приплив у розмірі 14 млрд. дол.

Обсяг коштів, вкладених в економіку країн Африки в 2009 р. становив 55,9 млрд. дол., що на 36,2% більше, ніж у 2008 р. Інвестиції в країни Латинської Америки і Карибського басейну зменшилися на 40,7%, або до 85,5 млрд. дол. [4;5;6].

У той же час експерти UNCTAD визнають, що світова економіка стала на рейки відновлення в 2010 р., і оскільки прибутки компаній знову зростають, слідом за ними має початися і збільшення обсягів іноземних інвестицій. Отже, за умов застосування спеціальних заходів стимулювання прогнозується подальше зростання обсягів інвестицій у світі.

На світові інвестиційні потоки в 2008 – 2010 рр. також суттєво впливає рівень державного боргу і золотовалютних запасів країн, що включені у світовий інвестиційний процес. Можливі ускладнення в міжнародних розрахунках або загроза швидкої і глибокої

девальвації курсу національних валют і суттєвого збільшення державного боргу призводять до відпливу інвестицій і в цілому загальмовують світове інвестиційне переміщення капіталу. Власники інвестиційних ресурсів у таких умовах вдаються до консервативних інструментів хеджування (золото, долар США, японська йена тощо), а світовий інвестиційний процес загальмовується. Ісландія в 2009 р. об'явила дефолт, Португалія, Ірландія, Іспанія, Греція мають значний державний борг на 1 півріччя 2010 р. У цих країнах відмічається складне соціально-економічне становище, політична нестабільність і напруга. За даними МВФ, у 2009 р. державний борг Японії становив 218,6% від ВВП країни і виявився найбільш значним серед усіх розвинутих країн світу. Отже, якщо ситуація в цих країнах не стабілізується, а їхній борг не реструктуризується, то світове інвестиційне переміщення капіталу суттєво зменшиться, рівень довіри серед фінансових посередників суттєво знизиться, світовий ВВП падатиме. Тому провідні економісти і уряди для скорочення державного боргу пропонують такі заходи: підняти податки; підвищити граничний вік працюючих до пенсії; скоротити соціальні видатки; зменшити державні витрати; активізувати зростання економіки. На нашу думку, тільки остання пропозиція повноцінно вплине на інвестиційне зростання у світі [4;5;6].

Україна у фінансово-інвестиційній сфері має значний потенціал, що виражається в наявності дешевої і висококваліфікованої робочої сили, запасів корисних копалин, ринків збуту й інших важливих факторів. Однак інвестиційний ризик, зумовлений економічною й політичною нестабільністю в державі, перешкоджає залученню необхідного обсягу коштів в економіку країни (на рівні Польщі, Румунії, Чехії, Словаччини). Проте спостерігається певна динаміка в обсязі прямих іноземних інвестицій в Україну (рис.1). Так, у 2005 – 2008 рр. цей показник збільшився до 9,9 млрд. дол. США. При цьому слід відзначити, що 2009 р. був провальним для ПІІ в Україні [7].

На рис. 2, рис. 3 зображено взаємозв'язок між макроекономічними показниками України та ПІІ у вітчизняну економіку (дивись рис.1), що свідчить про інтеграцію економіки України у світовий інвестиційний простір і пряму залежність вітчизняної економіки від ПІІ:

Україна, як і будь-яка інша сучасна держава, є і міжнародним кредитором, і міжнародним боржником. Це стало результатом багаторічного тривалого процесу запозичень на рівні національних ринків розвинутих країн з ринковою економікою й одночасно із цим кредитування ряду країн. До цього часу щодо розвинутих країн з ринковою економікою Україна виступає чистим боржником. Відзначимо негативну тенденцію, що з'явилася з появою світової фінансо-

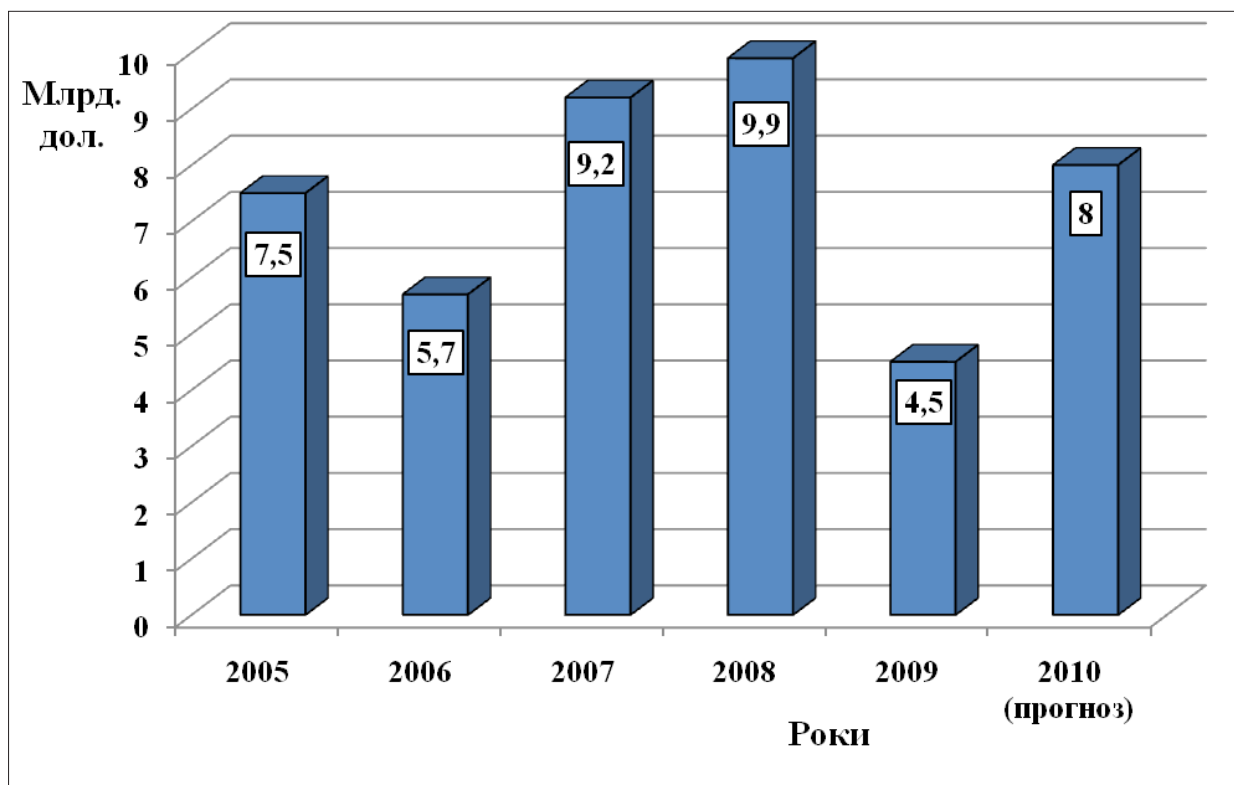

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну, млрд. дол.

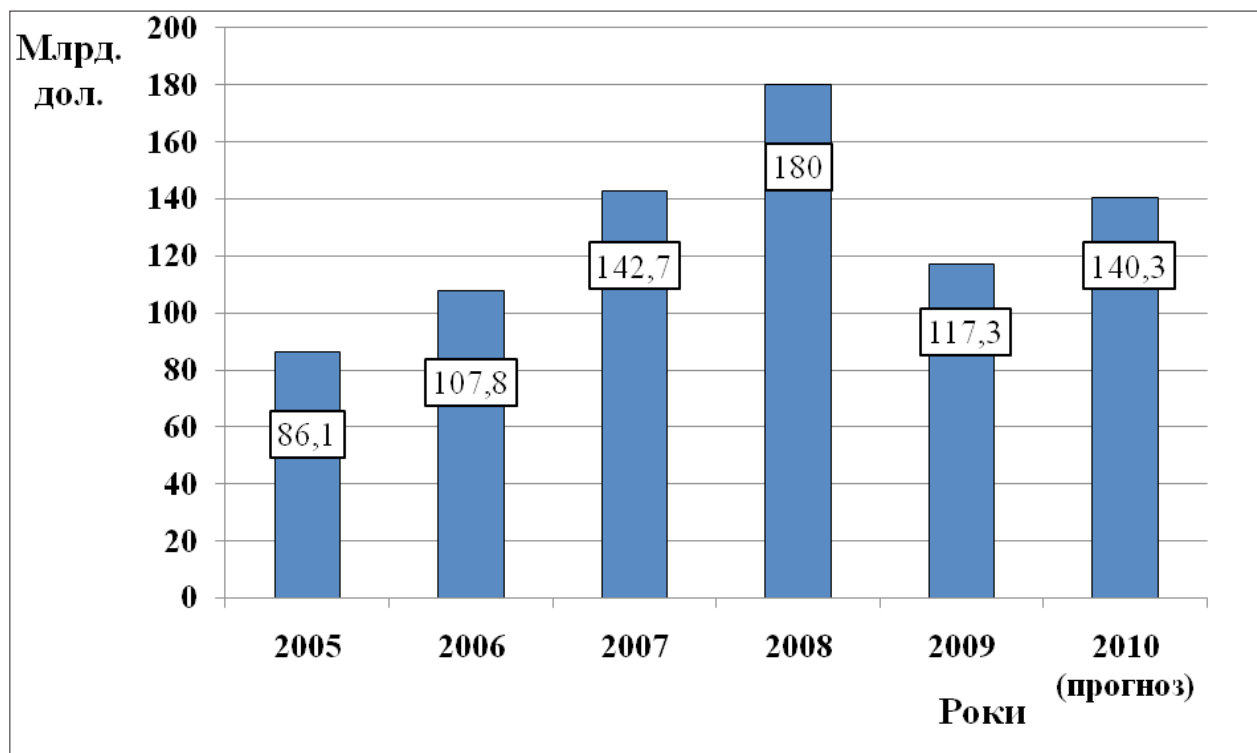

Рис. 2. Валовий внутрішній продукт України, млрд. дол.

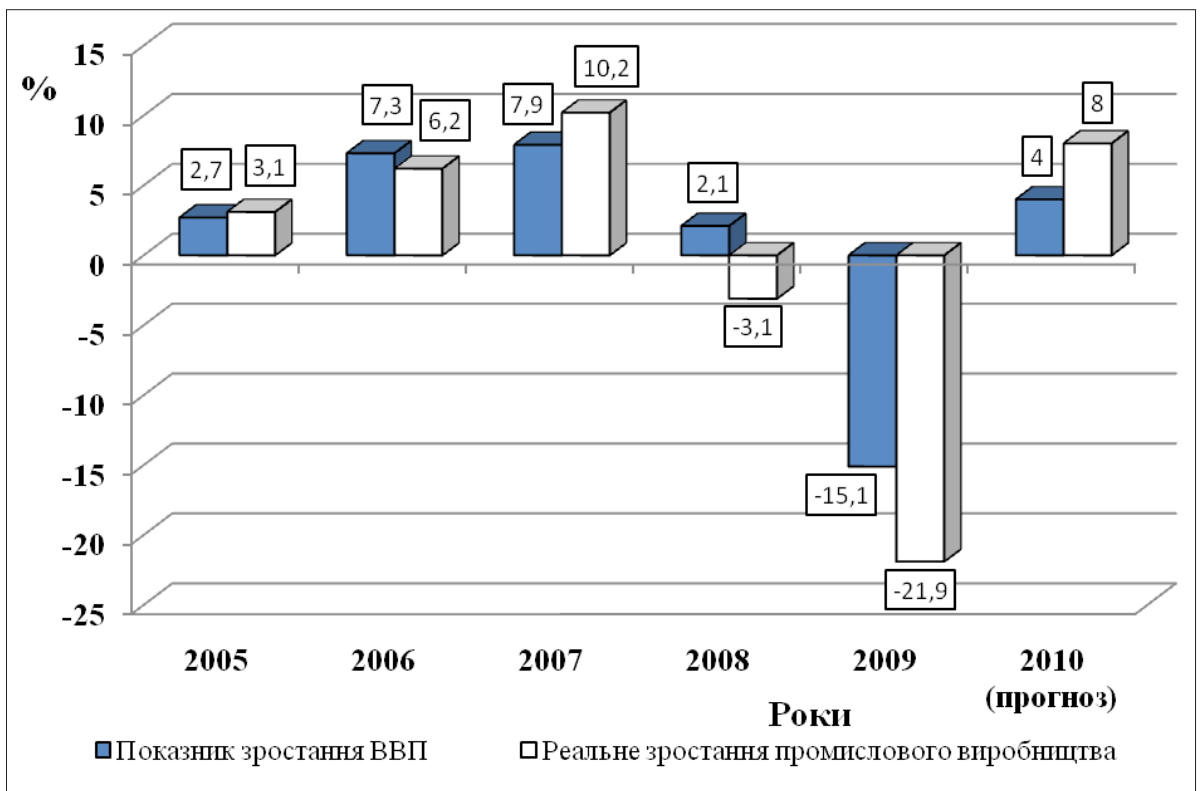

Рис. 3. Показник зростання (падіння) ВВП і промислового виробництва в Україні, % [7]

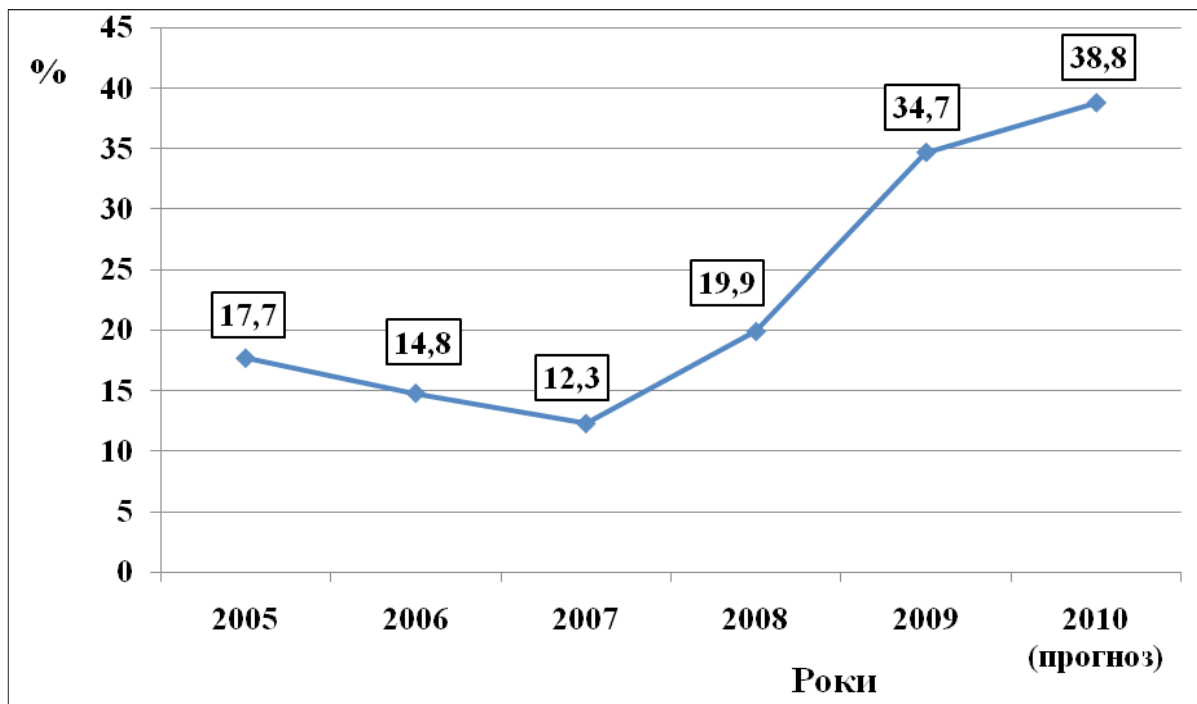

Рис.4. Загальний державний борг України, %

во-економічної кризи в Україні (2008–2009 рр.), яка призвела до суттєвого збільшення державного боргу України (рис.4) [7].

Враховуючи вищезазначені тенденції, до найважливіших напрямів, які мають поліпшити міжнародну інвестиційну позицію України і ситуацію в інвестиційному секторі, доцільно віднести такі:

- зосередження інвестування в проекти інноваційного характеру, що забезпечують посилення конкурентних позицій на світовому ринку (системний перехід господарської системи на інноваційний шлях розвитку);

- використання інвестиційних ресурсів для якісного зростання продуктивності праці, підвищення кваліфікації персоналу, потреб інформаційно-патентно-технологічного фонду;

- створення сучасної інфраструктурної бази для пріоритетного і довгострокового інвестування (законодавчої, податкової, ліцензійної, інформаційної, транспортно-логістичної тощо);

- формування інституту власності, розвиток судової системи, встановлення балансу інтересів між владою, бізнесом, суспільством, зниження корупційного навантаження;

- зміна пріоритетів структурної інвестиційної політики, зокрема поступове скорочення залежності вітчизняної економіки від світових цін на руду, метал, хімічну продукцію і сільськогосподарську сировину;

- удосконалення експортно-імпоротної структури інвестицій, концентрація інвестиційних ресурсів для випуску продукції з високою доданою вартістю, нарощування фінансування експорту інтелектуальних послуг і виробів;

- використання потенціалу міжнародних ТНК і ТНБ з урахуванням соціально-економічних і екологічних факторів впливу на країну та її територію;

- формування бездефіцитного бюджету, регулювання і оптимізація обслуговування державного боргу України;

- збільшення золотовалютних резервів України і вдосконалення (диференціація) структури цих запасів;

- зниження непродуктивних витрат (зменшення чисельності державних чиновників і зниження рівня їхнього обслуговування, введення системи обмежень щодо бюрократичних зволікань і перевірок, а також дотримання прозорості, чіткості і законності під час проведення тендерних процедур і видачі дозволів);

- моніторинг і пошук іноземних інвесторів має здійснюватися не тільки на Заході (Країни ЄС, США, Великобританія, Канада), але й на Сході (Китай, Індія, Країни Перської затоки, РФ), що обумовлено потужним зростанням економік цих країн в останні 10-15 років і зосередженням у них значної частки світових інвестиційних потоків.

Іноземні інвестиції важливі для досягнення серед-

ньострокових цілей – виходу з соціально-економічної кризи, підйому виробництва, поліпшення життєвого рівня населення. Однак при цьому слід мати на увазі, що економічні інтереси іноземних інвесторів і української сторони не завжди збігаються. Так, Україна зацікавлена у відновленні свого виробничого потенціалу, структурній перебудові виробництва й споживчого ринку, насиченні його недорогими високоякісними товарами, заміні неякісної імпоротної продукції, в залученні у вітчизняне виробництво передової культури управління та довгострокового іноземного інвестування. Іноземні інвестори насамперед зацікавлені в одержанні надприбутку за рахунок: спекулятивних операцій (на валютному і фондовому ринках); використанні природних ресурсів України, кваліфікованої й дешевої робочої сили, досягнень вітчизняної науки і техніки; відсутності конкуренції на внутрішньому ринку. Тому перед Україною постало досить складне завдання – створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу і використати його безпосередньо для досягнення конкретних цілей на певних, вигідних для України умовах [8].

Висновки

Міжнародний рух капіталу в глобальному економічному просторі є визначальною рисою сучасного світового розвитку. Світова фінансова система постійно змінюється і характеризується на сучасному етапі високим рівнем мобільності капіталу, що обумовлено посиленням взаємозалежності національних фінансових ринків, зростанням ролі інформаційних технологій, появою нових учасників і фінансових інструментів, лібералізацією руху потоків міжнародного капіталу і створенням нової глобальної економіки на основі швидкого руху спекулятивного капіталу.

Країни, що динамічно розвиваються, в таких умовах формують, акумулюють і використовують фінансові ресурси на засадах зростаючої масштабності, відкритості, диверсифікації та інтеграції міжнародних потоків у світовому економічному просторі. Україна має долучитися до цього кола країн. Проте слід констатувати, що станом на 1 півріччя 2010 р. вітчизняна економіка суттєво залежить від багатьох чинників, унаслідок чого у колі інвесторів характеризується як непрогнозована і нестабільна держава. Враховуючи це, потрібно здійснити комплексний підхід до вдосконалення державного сектору (оптимізація бюджетного планування, зниження державного боргу, збільшення і поліпшення структури золотовалютних резервів, зниження корупції тощо), а також підприємницького сектору (підвищення кваліфікаційного рівня виробничого потенціалу і продуктивності праці, стимулювання інноваційної діяльності, активізація маркетингових заходів для експансії на зовнішні ринки тощо).

Отже, завдання полягає у використанні можливостей іноземних інвесторів для розширення внутріш-

нього попиту і активізації інноваційного впливу на вітчизняне виробництво, що має сприяти досягненню в майбутньому системної різногалузевої конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світових ринках [8].

ЛІТЕРАТУРА

1. Боди З., Кейн А., Маркус А. Принципы инвестиций. – 4-е издание; пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. – 984 с.
2. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси: підруч. – К.: Знання-Прес, 2002. – 311с.
3. Рогач О. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізне-

су транснаціональних корпорацій: підруч. – К.: Либідь, 2005. – 720 с.

4. Комиссия ООН: Объем прямых иностранных инвестиций в мире сократился на 39% // http://www.rbc.ua/rus/top/show/komissiya_oon_obem_pryamyh_inostrannyh_investitsiy_v_mire_sokratilsya_na_39_19012010
5. ООН: Мировые инвестиции упали на 39% // <http://delo.ua/ekonomika/mirovaya-ekonomika/oon-mirovye-investicii-upali-136398>
6. Опасения второй волны мирового кризиса набирают обороты <http://news.finance.ua/ru/toplist/~1/2/>
7. World investment report 2009, econstat.org, dragon-capital.com/ru, ukrstat.gov.ua, <http://www.asiaing.com/world-investment-report-2009.html>
8. <http://institutiones.com/general/97-2008-06-12-13-39-24.html>

УДК 685.5

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ж. К. Сіднєва, канд. екон. наук

Постановка проблеми. Якість навколишнього середовища є безперечною характеристикою якості життя людей у всіх країнах світу. Важливість цього питання обумовлена процесами, які відбуваються у світовій економіці. Це зокрема: процеси глобалізації та євроінтеграції, жорстка конкуренція на національних і зовнішніх ринках, урахування якості навколишнього природного середовища в системах управління якістю, системах екологічного управління, інтегрованих системах управління тощо. Станом на 31.03.2008 р. тільки 47 вітчизняних підприємств, за даними Реєстру Системи сертифікації УкрСЕПРО, мають чинні сертифікати на систему екологічного управління [3].

Екстенсивний тип розвитку економіки України обумовив нераціональне природокористування. Період становлення України як незалежної держави серйозно ускладнився екологічною кризою в нашій країні, тобто критичним станом взаємовідносин суспільства з природою. Без вирішення питань зменшення антропогенного тиску на навколишнє середовище та адаптації до цих змін перехід до сталого розвитку стає проблематичним. Техногенний тиск на території України у шість-сім разів перевищує рівень розвинутих європейських держав [2]. Екологічна складова національної безпеки перетворюється на один із домінуючих чинників внутрішньої і зовнішньої політики держави. При цьому потрібно враховувати, що

екологічні проблеми України частково обумовлюють екологічний стан всієї Європи. Винятково важливе значення для вирішення проблеми пом'якшення антропогенного впливу на зміну клімату має впровадження Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату. Підписання представниками 150 країн світу Конвенції, головною метою якої є стабілізація концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускатиме небезпечного антропогенного впливу на клімат, свідчить про надзвичайну важливість цієї проблеми для суспільства.

Неможливість одностороннього розв'язання екологічних проблем будь-якою країною потребує пошуку шляхів, що забезпечать оптимізацію економічної діяльності національних економік, сприятимуть стійкому розвитку країн світу з урахуванням міжнародних стандартів. Тому питання екологічної безпеки залишаються надзвичайно актуальними і потребують подальшого вивчення.

Метою статті є дослідження екологічних наслідків розвитку ключових секторів національної економіки, оцінка сучасного стану виконання Україною зобов'язань Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату.

Виклад основного матеріалу. Світові тенденції щодо стану природного навколишнього середовища притаманні й Україні. Надмірна концентрація промислових підприємств і автотранспорту на території країни призвели до великого антропогенного навантаження на довкілля. Дві третини забруднювальних речовин, що потрапили в повітря припало на стаціонарні джерела забруднення промислових підприємств. Нині шкідливі викиди в повітряний басейн України здійснюють майже 11 тис. вітчизняних промислових